

İmanın ilmelyakin, aynelyakin, hakkalyakin mertebeleri nasıl anlaşılır? Hangi mertebede olduğumuz nasıl bilinir? Diğer yandan, insan ölünce, akıl kalp gibi latifeler ruha takılı olup, maddeden tecerrüt etmiş bir insan olarak yine kıyamete kadar yaşayacak mı?

Yakîn, bir şeyin katilik ve kesinlik kazanmış haline denir. Bir şeyin kati ve kesin olabilmesi de ancak kuvvetli delil ve ispatlar ile mümkündür. Bu kuvvetli delil ve ispatların da kendi arasında makamları çoktur. İşte **ilmelyakin, aynelyakin ve hakkelyakin** tabirleri, bu delil ve ispatların kuvvet ve makamına işaret eden özel terimlerdir.

İmanın bu üç mertebesinin derece ve manasına işaret eden bir misal şöyle ifade edilmiştir;

Bir tepenin arkasında bir ateş yanıyor. Biz ise tepenin beri tarafındayız. Tepenin ardından yükselen dumandan yola çıkarak, orada bir ateş olduğuna intikalimiz **ilmelyakini** (ilim ile bilmek) ifade eder.

Tepenin başına çıkıp, ateşi gözümüzle görmemiz ise **aynelyakini** (göz ile görerek bilmek) ifade eder. Derece ve sağlamlık bakımından öncekinden daha sağlam ve daha üstündür bu yol.

Ateşin içine elimizi sokup, yanarak ateşi hissetmemiz ise, hakkelyakini (yaşayarak bilmek) ifade eder ki, bu mertebe, evvel ikisinden daha sağlam ve daha katiyet ifade eder.

Allah'ın her bir isminin mana ve tecellisini kainat sayfasında görüp okumak ayrı ve ziyade bir iman mertebesidir.

Mesela, birisi Allah'ı on ismi ile tanıyor ve ona göre bir marifet kesp ediyor, diğer birisi ise yirmi ismi ile tanıyıp ona göre marifet kesp ediyor. Elbette ikisinin iman ve marifet mertebesi aynı ve müsavi olmaz. Allah'ın her bir ismi ayrı bir marifet penceresi olup, insana ayrı bir iman değeri kazandırıyor. Her penceresinde ayrı bir manzara olan bir sarayın bir iki penceresine hapis olanlar, sarayın sair pencerelerinden ve o pencerelerde tezahür eden manzaralardan da mahrumdurlar. Risale-i Nur'da bu mertebelerin bütün aksamının mevcut olduğunu Üstad Hazretleri ifade ediyor. (bk. [Otuz Üçüncü Söz, Pencereler](#))

İnsan mahiyetinin aslı ve esası ruhtur. Ruh bütün hasse ve duyguların efendisi ve yaşam kaynağıdır. Ruh basittir, bölünmez, parçalanmaz, eskimez, pörsümez, ölmez,

---

dağılmaz, yaşlanmaz. Hayat ve şuur (akıl) ruhun bir hassesi ve vasfıdır. Ceset olmasa da ruhun hayat ve şuru devam eder. Yani insan ruhu hem görür, hem işitir, hem konuşur, hem düşünür, hem hisseder hem hatırlar, hem lezzet ve elemi hisseder. Hatta insan bedeni öldükten sonra ruha münasip, ruh ayarında, bir latif kılıf giydirilir, ruh bütünü ile çıplak kalmaz.

Bunun yanında, insan öldüğü zaman, kabir aleminde sırf bir ruh hayatı yaşamaz. Ruh ceset ile irtibat içindedir. Ehl-i sünnet alimlerince kabir ruh ağırlıklı, ama cesedin de hissedar olduğu bir alemdir. Ceset çürüse de, cesedin asli unsuru olan acbü'z- zeneb ile bir irtibatı vardır. Üstad Hazretleri acbü'z-zeneb'i şu şekilde tanımlıyor:

"Nüveler ve tohumlar hükmünde olan ve hadiste acbü'z-zeneb tabir edilen ecza-yı esasiye ve zerrât-ı asliye, ikinci neş'e için kâfi bir esastır, temeldir. Sâni-i Hakîm, beden-i insanîyi onların üstünde bina eder."(1)

Yani kabirde ceset, lezzet ve azabı acbü'z-zeneb denen asli tohum sayesinde hisseder. Cesedin diğer kısımlarının bozulup dağılmasının bir önemi yoktur.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dokuzuncu Söz, İkinci Maksat.](#)